

במלכות ללא מלוכה משנתו של ר' נחמן מברסלב פרופ' חביבה פדיה

שיעור 1: דע שיש פתחים:

ארכיטקטורה קוסמית: שער, צוהר, קומות וחדרים

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן", תורה ט, ג

ודע שיש פתחים הרבה בחשך הזה לצאת משם, כמו שאמרו חז"ל (יוטא ל"ח ע"ב) הבא לטמא פותחין לו, יש לו פתחים הרבה. נמצא שיש פתחים הרבה בחשך, גם לצאת משם. אבל האדם הוא עיור, ואין יודע למצוא הפתח. ודע שע"י אמת, זוכה למצוא הפתח. כי עיקר אור המאיר הוא הקדוש ברוך הוא, [...] וע"י שקר הוא מסלק את הקדוש ברוך הוא, [...] וכשהקב"ה עמו, הוא מאיר לו איך ליצא מהחשך המונע אותו בתפילתו, [...] וזה פי' (בראשית ו') צהר תעשה לתיבה, פי' רש"י יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טוב. והחילוק שבין חלון לאבן טוב, כי החלון אין לו אור בעצמו, אלא דרך שם נכנס האור, אבל כשאין אור אין מאיר. אבל אבן טוב, אפילו כשאין אור מבחוץ, הוא מאיר בעצמו. כן יש בני אדם שדיבורם הוא חלון, ואין כח להאיר להם בעצמם. וזה יש אומרים, ואמירתם נעשה חלון. ויש, שאמירתם נעשה אבן טוב ומאיר.

ודע שהכל לפי גודל האמת, כי עיקר האור הוא הקדוש ברוך הוא, והקב"ה הוא עצם האמת, ועיקר השתוקקות של הש"י אינו אלא אל האמת. וזה ואל אמה תכלנה מלמעלה, לשון (שמואל ב' י"ג) ותכל נפש דוד [...] וזה אמ"ה תכלינה מלמעלה, ר"ת אמ"ת. כי ע"י אמת, הקדוש ברוך הוא חומד מלמעלה לשכון עם האדם, [...] ואז ופתח התיבה בצידה תשים, היינו התיבה היוצאת באמת, היא תשים לך פתח, בחשך שאתה ניצוד בו [...] כי מתחילה לא היה יכול לדבר, מחמת החשך הסובב אותו. ועל ידי שיוצא מתוך החשך, ומתפלל היטב, על ידי זה הוא מתקן תחתים שנים ושלישים...

השוואה לפניד מפעזריטש

ר' דוב בער (המגיד ממעזריטש), "אור תורה" נח, יח

צוהר תעשה לתיבה, בשם ריבש"ט זלה"ה שתהא התיבה מצהיר. על דרך כי יש בכל אות עולמות ונשמות ואלוהות, ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה בזה [...] וצריך האדם לכלול נשמתו בכל בחינה ובחינה מהנזכר, [...] ונעשה] שמחה ותענוג גדול עד אין שיעור. וזהו תחתים שנים ושלישים וגומר, דהיינו עולמות ונשמות ואלוהות, תלת עלמין אית ליה. וצריך לשמוע [בכל תיבה] כל מה שאומר, שהשכינה, עולם הדבור, מדברת, והוא שושבינה. צוהר, שתצא בבחירות ולעשות נחת רוח ליוצרו...

היכלי התפורה והקיום האותנטי

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן", תורה רמה

"דע שיש חדרי תורה, ומי שזוכה להם, כשמתחיל לחדש בתורה, הוא נכנס בהחדרים, ונכנס מחדר לחדר, ומחדר לחדר, כי בכל חדר וחדר יש כמה וכמה פתחים לחדרים אחרים, וכן מאותם החדרים לחדרים אחרים, והוא נכנס ומטיל בכלם, ומלקט משם אוצרות, [...] אבל דע שצריך לזהר מאוד, לבל יטעה בעצמו [...] כי יש כמה וכמה חדושים [...] רק מהיכלי התמורות, [...] שנדמים להשגות".

הרב דוב בער (המגיד ממעזריטש), "מגיד דבריו ליעקב ולקוטי אמרים" דף ד

ישים כל מחשבתו בכח התבות שהוא מדבר עד שיראה האורות של התבות האיך מתנוצצים זה בזה, [...] האורות של האותיות הם חדרים של השם יתברך שהוא ממשיך בהם את אצילות אורו, ולתוכן צריך להפשיט נשמתו מגופו ותהיה נשמתו מלובשת באותן המחשבות שהוא מדבר, [...] שעולה נשמתו לכל העולמות שצריך לעלות ובודקין אותו בכל עולם אם הוא ראוי לעלות, ואם לאו דוחין אותו לחוץ. ולפעמים שולחין לו מחשבה זרה מחמת שדוחין אותו.

מתוך: פרנץ קפקא, "הטירה"

מכל המבטים הצדדים האלה היה ק' חוזר עד מהרה אל המשרת, משרת זה לא חל עליו למען האמת וביחוד מצאה חן בעיני קשיחותו של המשרת הזה, במאבק עם החדרים הקטנים והעיקשיים האלה - בעיני ק. נצטייר הדבר לפעמים כמאבק עם החדרים שהרי את יושביהם לא זכה כמעט לראות...

ר' נחמן מברסלב, "מעשה מבן מלך ובן שפחה שנתחלפו"

ובן המלך האמיתי שנקרא בן השפחה, היה טבעו נמשך לנימוס המלכות, אף שהיה גדל בבית העבד. ולהיפך בן השפחה, שנקרא בן המלך היה טבעו נמשך לנימוס אחר שלא כנימוס המלך. אך מאחר שהיה בבית המלך היה מוכרח להתנהג בנימוס המלכות שהיו מגדלים אותו בו....

[**יקיצת התודעה**]: אדרבה אם כן שהשם יתברך יכול לעשות כזאת, להחליף את בן המלך ושיעבור עליו כנ"ל. אם כך, הייתכן מה שעשיתי, וכי כך היה ראוי לי להתנהג כמו שעשיתי?.

ר' נתן, "ליקוטי הלכות", ברכת השחר, ג

החליפין הנ"ל של הבן מלך שנחלף וכו' שזה סוד בחינת היכלי התמורות ששם נחלפין לפעמים הנשמות [...] שהוא בחינת נשמות העשוקות בטיקלא בקלפת נגה.

דונלד וינקוט, "עצמי אמיתי, עצמי כוזב", עמ' 202-213

המושג עצמי כוזב.. טומן בחובו את הרעיון של עצמי אמיתי... קל היה לי לראות את טבעו ההגנתי של העצמי הכוזב. תפקידו ההגנתי הוא להסתיר את העצמי האמיתי, יהא זה אשר יהא, ולגונן עליו... [סיווג] דפוסי העצמי הכוזב: בקיצוניות אחת: העצמי הכוזב מציג עצמו כאמיתי, והוא זה שצופים מבחוץ נוטים לראות בו את האדם האמיתי. אולם במערכות יחסים יומיומיות, ביחסי עבודה, וביחסי חברות העצמי הכוזב מתחיל להיכשל... רק העצמי האמיתי יכול להרגיש ממשי.

שיעור 2: פרקטיקות לא מילוליות: הזעקה ולידת העצמי

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" כא, ז

ולפעמים יש, שהמוחין והשפע אלקי הוא בהעלם, בבחי' עיבור. ואז יפה צעקה לאדם [...] כמו אשה שתשה כחה מלידה. ובשעה שהיא כורעת לילד, ראמת ע"י קלין [...] ואז מולדת (זוהר פנחס רמ"ט ע"ב). [...] והצעקה שאדם צועק בתפלתו ובתורתו, כשנסתלקין המוחין בבחי' עיבור, אלו הצעקות הן בחי' צעקת היולדת. והקב"ה שהוא יודע תעלומות של המוחין, איך נתעלמו, הוא מאזין צעקתינו. והצעקה הוא במקום צעקת השכינה, כאלו השכינה צועקת, ואז מולדת המוחין.

מדרש בראשית רבה ח, א

אמר רבי ירמיה בן אלעזר בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון אנדרוגינוס בראו הדא הוא דכתיב זכר ונקבה בראם א"ר שמואל בר נחמן בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון דיו פרצופים בראו ונסרו ועשאו גביים גב לכאן וגב לכאן.

זוהר, פרשת בשלח נב ע"ב (בתרגום מילולי)

אמר רבי שמעון: איילה אחת יש בארץ, והקב"ה עושה הרבה בשבילה, בשעה שהיא צווחת וצועקת הקב"ה שומע צרתה ומקבל קולה. וכאשר העולם נצרך לרחמים על מים, היא נותנת קולות, והקב"ה שומע קולה. ואז מרחם הקב"ה על העולם. [...] וכאשר צריכה ללדת, היא סתומה מכל הצדדים, וכך באה ומשימה ראשה בין ברכיה, וצועקת ומרימה קולות. והקב"ה מרחם עליה, ומזמין לה נחש אחד, שנושך בערוותה, ופותח אותה וקורע לה אותו מקום, ומולידה מיד.

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" כב, ה

וצריך כל אדם לרחם מאוד על בשר הגוף, להראות לו מכל הארה ומכל השגה שהנשמה משגת, שהגוף ג"כ ידע מזאת ההשגה. [...] כי הנשמה של כל אדם היא רואה ומשגת תמיד דברים עליונים מאד, אבל הגוף אינו יודע מהם.

ע"כ צריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף, לראות לזכר הגוף, עד שתוכל הנשמה להודיע לו מכל מה שהיא רואה [...] וכשהגוף צח ואור, תוכל הנשמה להתרומם ולחזור למדריגתה, ע"י הגוף. היינו ע"י תענוגי הגוף, תוכל לזכור ולעלות לתענוגים שלה. כי מאחר שהגוף ג"כ טוב וכשר, אינו נלכד בהתענוגים [...] וזה בחי' (תהלים ק"ב) מקול אנחתי דבקה עצמי לבשרי, עצמי היא הנשמה שהיא עצם האדם.

כי עיקר עצמיות האדם, מה שנקרא אצל האדם אני הוא הנשמה [...] אבל מחמת עזות הגוף בתאוותיו, אזי הנשמה [...] רחוקה מבשרו וגופו. וע"י קול אנחה [...] נשבר עזות גופו. ואז מתקרבת ומתדבקות העצם להבשר, היינו הנשמה להגוף, [...] זה בחי' קול שופר...

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" סד

כי הבריאה היתה ע"י הדיבור, [...] ובהדיבור יש חכמה, כי כלל הדיבור הוא רק ה' מוצאות הפה, ועל ידם נתהוו כל הדברים של כל הבריאה [...] והדיבור הוא הגבול של כל הדברים, כי הגביל חכמתו בהאותיות, [...] אבל בהחלל הפנוי שהוא מקיף כל העולמות כנ"ל, [...] אין שם שום דיבור, [...] הצדיק שהוא בחינות משה, בחינות שתיקה, יכול לעיין בדברי המבוכות אלו, שהם בחינות שתיקה [...] כדי להעלות הנשמות שנפלו לשם."

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" סד

ודע, שעל ידי הניגון של הצדיק, [...] הוא מעלה את הנשמות מן האפיקורסית הזאת של החלל הפנוי שנפלו לשם. כי דע, שכל חכמה וחכמה שבעולם, יש לה זמר וניגון מיוחד. [...] ואפילו חכמת האפיקורסית, יש לה ניגון וזמר המיוחד לחכמה האפיקורסית. [...] וכן ממדריגה למדריגה, כי בחי' החכמה שבמדריגה היותר עליונה, יש לה זמר וניגון יותר עליון לפי בחינתה. וכן למעלה מעלה עד ראשית נקודת הבריאה שהיא תחילת האצילות, ושם אין למעלה ממנה. ואין מקיף לאותה חכמה שיש שם, כ"א אור הא"ס המקיף לחלל הפנוי, שבתוכו כל הבריאות והחכמות. ובוודאי גם שם יש בחי' חכמה, אך החכמה שיש שם באור א"ס, א"א לידע ולהשיג אותה. כי א"ס הוא הש"י בעצמו, וחכמתו א"א להשיג כלל. ואין שם רק בחי' אמונה, שמאמינים בו ית', שאורו הא"ס מסבב כל עלמין ומקיף הכל. ואמונה, יש לה ג"כ זמר וניגון המיוחד לאמונה [...]. ואותו הזמר המיוחד לאמונה הנ"ל, [...] הוא ג"כ למעלה מכל הנגינות וזמירות שבעולם, [...] וכל הזמירות והנגונים של כל החכמות, נמשכין מזה הזמר והניגון, [...] ולעתיד לבא שיהפוך לכל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' [...] אז יתקיים: 'תבואי תשורי מראש אמנה'. [...] דייקא, היינו בחי' אמונה עליונה זו [...] ולבחי' זמר של אמונה העליונה הזאת, אין מי שיזכה, כ"א צדיק הדור, שהוא בחי' משה. [...] שהוא בחי' שתיקה, בחי' שתוק כך עלה במחשבה הנ"ל, היינו שהיא עדיין למעלה מהדיבור כנ"ל, [...] וזה (שמות טו) אז ישיר משה, [...] וע"כ על ידי ניגון של הצדיק, שהוא בחינות משה כנ"ל, על ידי זה עולים ויוצאים כל הנשמות שנפלו בתוך האפיקורסית הזאת של חלל הפנוי. [...] שעל ידי ניגון ואמונה זו נתבטלים כל האפיקורסית...

הנחאת כף אל כף**ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" י**

כשיש, חס ושלום, דינים על ישראל, על ידי ריקודים והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדינים

ר' יוסף חיים, "כירי רם" (פיוט)

כִּירֵי רָם כִּירֵי רָם
על יד מִשָּׁה בֶן עֲמֶרָם כִּירֵי רָם כִּירֵי רָם

רבי יוסף חיים, "בן איש חי", הלכות שנה א, וזאת הברכה י"ח: א

מה שמרבים בשמחה לכבוד התורה, היא מצוה גדולה, ובכל דבר יכון האדם לשם שמים [...] ואיתא במדרש: "ודוד מכרכר בכל עוז לפני ה'". מהו "מכרכר"? שהיה מכה ידיו זו על גב זו וטופח [...] ופירש ב"אור שבעת הימים" שהיה מכון להגביר הימין על השמאל, וחסד על גבורה ורחמים על הדין; והיה מכון למתק על ידי זה חמשה גבורות הרמוזים בחמש אצבעות הימין, וחמש פעמים חמש בהכאה הם כ"ה.

שיעור 3: שאלת הספירלה:

התגלות ומשמעות אורות וכלים

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" כא

כי יש מקיפים אצל השכל, היינו שאינו נכנס להשכל פנימי האנושי. ויש מקיפים להתורה, שמקיף להתורה, ואינו נכנס לתוך התורה. [...] יש שהם מקיפים ועומדים לפני העינים, [...] ואינם נכנסים להשכל. ויש שהם בהעלם שלא באו עדיין אפילו למקיפים, והוא בחי' עיבור. ומה לעשות, שיכנסו המקיפים של התורה לתוך התורה בפנים, [...] מה שא"א להשיג מצד חסרונו האנושי, יהיה נעשה מהמקיף פנימי. דהיינו שיבוא מההעלם למקיפים, והמקיפים יהיו נעשים פנימי: [...] כי עיקר השאלה הוא איך להוליד המוחין מתעלומותן, ואח"כ [...] איך זוכין להכניס המקיפין לפנים. [...] היינו ע"י צעקה בתורה ותפלה.

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" כב

ודע כי שני העדיים שהכתירו בחורב מנעשה ונשמע, הם בחי' בראשית ברא. כמובא בספרא דצניעותא (פ"ה) בראשית דא מאמר. ברא חצי מאמר. דא עדן עלאה. עדן תתאה. חכמה עילאה. חכמה תתאה. אב ובן. כי נעשה ונשמע, הוא בחי' נסתרות ונגלות. נעשה, הוא בחי' נגלות, היינו המצוות שאפשר לכ"א לקיים לפי מדריגתו. ונשמע, היא בחי' נסתרות, מה שהוא גבוה ונסתר ממנו, שאינו יכול לעשות עבודה בזה. ויש בכל דרגא ודרגא, [...] בחי' נעשה ונשמע. כי כל אחד לפי מדריגתו, [...] מי שבא למדריגה גבוה מהראשונה, אזי נעשה מהנשמע שלו, בחי' נעשה, ואזי יש לו בחי' נשמע אחרת [...] וצריך כל אדם שילך מדרגא לדרגא, ומעולם לעולם. עד שיזכה בכל פעם לבחי' נעשה ונשמע גבוה יותר [...] עד שיבא בראשית נקודת הבריאה, שהוא תחלת האצילות. [...] ובחי' נשמע שיש שם, הוא תורת ה' באמת. כי בכל עולם ודרגא, תורת ה' היא רק בשם המושאל, כי רק מחמת שנסתר ממנו, נקרא תורת ה'. וכשבא לשם נעשה תורתו. אך בחי' הנשמע שבתחלת האצילות, היא תורת ה' באמת. [...] וכשזוכה להכלל באין סוף, אזי תורתו הוא תורת ה' ממש...

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" כא

כתיב: 'אחור וקדם צרתני' (תהילים), כי יש שכל שאדם משיג אותו ע"י הקדמות רבות, והשכל הזה מכונה בשם אחור. ויש שכל שבא לאדם בלא שום הקדמה, אלא ע"י שפע אלקי, וזה מכונה בשם קדם, והתלהבות הלב, נולד מחמת תנועת השכל. כי טבע התנועות שמוליד חום, ולפי מהירת תנועות השכל, כן מוליד חום בלב. נמצא ע"י שפע אלקי, שהשכל נשפע לאדם במהירות שאין צריך להשתמש בשום הקדמה, עי"ז המהירות, שלהבת הלב עולה תמיד מאילי: אבל [...], אי אפשר לבא לזה, אלא שיקדש את פיו, וחוטמו, ועיניו, ואזניו, [...] היינו, שישמור את עצמו מלהוציא שקר מפיו: ויהיה לו יראת שמים [...], ויהיה לו אמונת חכמים, [...] ויעצים עיניו מראות ברע: כי הן המעוררין את שפע אלקי [...] והן מעוררין את המוח, [...] והן הן שבעת הנרות. כי פה, ותרין נוקבא חוטמא, ותרין עיינין, ותרין אודנין, הם בחי' שבעת הנרות. ומנרתא דא רישא, היינו המוח. ופני המנורה, היינו שפע אלקי.

שיעור 4: שאלת הייסורים

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" כא

חיים נצחיים הם רק להשי"ת, כי הוא חי לנצח. ומי שנכלל בשורשו, דהיינו בו ית' הוא ג"כ חי לנצח.

[...]

וכן אין שלימות רק להשי"ת, וחופץ ממנו כולם חסרים, ומי שהוא נכלל בו, יש לו שלימות:

ועיקר הכלליות שיהיה נכלל באחד, הוא ע"י הדעת אותו ית', [...]

כי עיקר האדם הוא השכל, [...]

וכשיודע ומשיג בידיעת הש"י, הוא שם ממש [...]

וכל החסרונות שיש לאדם, הן פרנסה או בנים או בריאת הגוף,

וכל שאר החסרונות, הכל הוא בחסרון הדעת.

ואף שיש חסרים לגמרי מהדעת, ועכ"ז יש להם כל טוב. באמת כל מה שיש להם, אינו כלום.

וכן להיפך, השלם בדעת, שיש לו חסרון, באמת החסרון אינו כלום.

ר' נחמן מברסלב, "מנורת החסרונות"

מעשה אחד הלך מאביו, והיה במדינות אחרות ימים רבים אצל אחרים. ולזמן בא לאביו

והתפאר בעצמו שלמד שם אומנות גדול: לעשות מנורה. וציווה להתאסף כל בעלי אומנויות

הזה, והוא יראה להם חוכמתו בזה האומנות. וכן עשה אביו, וקיבץ כל הבעלי אומנות הזאת

[...] והבן הוציא מנורה אחת שעשה והיתה מגונה מאוד בעיני כולם [...] והודיע לו אביו שלא

נראה יפה בעיני כולם. השיב לו הבן: "אדרבא, בזה הראיתי גדולתי, כי הראיתי לכולם חסרונם.

כי בזאת המנורה נמצאים החסרונות של כ"א [כל אחד] מהבעלי אומנות הנמצאים כאן. הלוא

תראה, שאצל זה מגונה חתיכה זו, אבל חתיכה אחרת יפה אצלו מאוד. ואצל אחר להפך,

אדרבא, זאת החתיכה שהיא מגונה אצל חברו היא יפה ונפלאה בעיניו, רק זאת החתיכה

מגונה. [...] ועשיתי מנורה זאת מחסרונות לבדם, להראות לכולם שאין להם שלמות, ויש לכ"א

חיסרון. [...] אבל באמת אני יכול לעשות כתיקוננו. אם היו יודעים כל החסרונות והנמנעים של

הדבר, היו יודעים מהות הדבר, אף שלא ראו אותו מעולם.

שיעור 5: יש בני אדם הישנים את ימיהם:

תיאוריית הסיפור של ר' נחמן מברסלב

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן" ס

והתגלות היראה, הוא על ידי פקידות עקרות [...] ופקידות עקרות, נעשה על ידי שמעוררין את בני אדם משינתם. כי יש בני אדם שישנים את ימיהם, ואף שנדמה להעולם שהם עובדים את ה', ועוסקים בתורה ובתפילה, אף על פי כן כל עבודתם אין להש"י נחת מהם. כי נשאר כל עבודתם למטה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה. [...] וצריך לעוררו משינתו. ואי אפשר לעוררו, כי אם כשמתעורר מעצמו, כי צריך אתערותא דלתתא. רק כשמתעורר מעצמו, אם לא היו מעוררין אותו, היה נשאר ישן יותר. על כן צריך תיכף כשמתעורר, להראות לו פניו, ולהלביש אותו בפניו שנסתלק ממנו בשעת שינה, וזהו בחי' התעוררות השינה: וכשרוצין להראות לו פניו, ולעוררו משינתו, צריכין להלביש לו את הפנים בסיפורי מעשיות. כי יש ע' פנים לתורה, והם בחי' ע' שנים, כי כל אחד משונה מחבירו. וצריכין להלביש את הפנים דווקא, מחמת ג' טעמים: א', כי כמו שמרפאין את העיור, צריכין לסוגרו, שלא יראה את האור פתאום. וצריכין לצמצם לו את האור, כדי שלא יזיק לו מה שיראה פתאום. כמו כן לזה שהיה בשינה ובחושך זמן רב, כשרוצין להראות לו פניו ולעוררו, צריכין להלביש לו את הפנים בסיפורי מעשיות, כדי שלא יזיק לו פתאום האור. וזה בחי' (תהלים י"ז) אני בצדק אחזה פניך, צדק, הוא בחי' לבושין, בחי' (איוב כ"ט) צדק לבשתי. אזי, אשבעה בהקיץ תמונתך. כי אז יכול לראות אח"כ בהקיץ, דהיינו כשמקיצין ומעוררין אותו מהשינה, כי לא יזיק לו האור פתאום כנ"ל: והטעם הב', כי צריך להלביש, כדי שלא יתאחזו החיצונים בו: והטעם הג', כי החיצונים האוחזין בו, לא יניחו אותו לצאת. ע"כ צריך להלביש את פניו, כדי לשנותו, שלא יהיו מכירין בו, בבחי' (איוב י"ד) משנה פניו ותשלחהו: ויש כמה בחינות, בזה שמלבישין את הפנים. כי יש שמלבישין את הפנים שלו, בסיפור מעשה. ויש שא"א לעוררו בפנים שלו, וצריך להראות לו פנים גבוה. ולפעמים מלבישין ג"כ בדברי תורה, דהיינו שאומרים תורה גבוה, וא"א לאמרה כך כמות שהיא, ומלבישין אותה בתורה נמוכה וקטנה ממנה. וזה בחי' (חבקוק ג') ה' פעלך בקרב שנים חייהו. חייהו, פרש"י עוררהו. וזהו, פעלך, היינו סיפורי מעשיות. בקרב שנים, היינו בחי' מעשיות של הע' פנים, שהם ע' שנים כנ"ל. היינו שמעוררין אותו על ידי סיפורי מעשיות, שהן בקרב שנים, היינו המעשיות של הע' פנים כנ"ל: אבל יש שנפל מכל הע' פנים, עד שא"א לעוררו בשום פנים, כ"א ע"י סיפורי מעשיות של שנים קדמוניות, שכל הע' פנים, ע' שנים, מקבלין חיות משם".

קרל יונג, "הפסיכולוגיה של הלא מודע"

ארכיטיפ הוא ביאור חופשי של אידיאה [...] של אפלטון. זהו מונח מתאים מועיל למטרותינו, כי הוא אומר לנו שעד כמה שמדובר בתכנים של הלא-מודע הקולקטיבי, אנו עוסקים בטיפוסים ארכאיים או קדמונים, כלומר בדימויים אוניברסליים שקיימים מימים קדומים יותר.

"ר' נחמן מברסלב, "מעשה מאבידת בת מלך"

"מעשה במלך אחד, שהיו לו ששה בנים ובת אחת. ואותה הבת הייתה חשובה בעיניו מאוד, והיה מחבבה ביותר והיה משתעשע עמה מאוד. פעם אחת היה מתוועד עמה ביחד באיזה יום, ונעשה ברוגז עליה, ונזרק מפיו דבור: שהלא טוב ייקח אותך [...] בלילה הלכה לחדרה, ובבקר לא ידעו היכן היא. והיה אביה מצטער מאוד, והלך לבקשה אנה ואנה. עמד השני למלכות, מחמת שראה שהמלך מצטער מאוד, וביקש שיתנו לו משרת וסוס ומעות על הוצאות, והלך לבקשה. והיה מבקשה מאוד זמן מרבה מאוד עד שמצאה.

[...] והיא הייתה בת המלך, והשני למלכות ראה והכירה. אחר-כך הציצה המלכה וראתה אחד ששוכב בזוית, והכירה אותו. ועמדה מכיסאה והלכה לשם ונגעה בו ושאלה אותו: האתה מכיר אותי? השיב לה: הן, אני מכיר אותך; את היא בת המלך שנאבדה. שאל אותה: איך באת לכאן? והשיבה: באשר שאבי המלך נזרק מפיו הדבור ההוא, וכאן, המקום הזה, הוא לא טוב. וסיפר לה, שאביה מצטער מאוד, ושהוא מבקשה כמה שנים. שאל אותה: איך אני יכול להוציא אותך?

[...] אמרה לו: אי-אפשר לך להוציא אותי, כי אם כשתבחר מקום, ותשב שם שנה אחת, וכל השנה תתגעגע אחרי להוציא אותי, ובכל זמן שיהיה לך פנאי, תהיה רק מתגעגע ומבקש ומצפה להוציא אותי, ותתענה, וביום האחרון מהשנה תתענה ולא תישן מעת לעת."

אתיקה ואסתטיקה

ר' נחמן מברסלב, "ליקוטי מוהר"ן", יט

(חבקות ג') תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות וכו'. איתא בספרא דצניעותא פרקא קדמאה (זוהר תרופה דף קע"ו ע"ב) עד לא הוי מתקלא לא הוי משגיחין אפין באפין:

א כי קשה להעולם, על מה צריך לנסוע להצדיק לשמוע מפיו. הלא אפשר, לעיין בספרים דברי מוסר. אך באמת הוא תועלת גדול, כי יש חילוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו, ובין השומע מפי אחר האומר בשמו. מכ"ש כששומע מפי ששמע מפי השומע. כי יורד בכל פעם מדרגא לדרגא, רחוק טפי הצדיק. וכן בין השומע מפי הצדיק למעיין בספר, הוא חילוק גדול ביותר.

ב כי צריך לזכך את הפנים, שיוכל כל אחד לראות את פניו בפנים שלו כמו במראה. עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר יתחרט חבירו תיכף על מעשיו, רק ממה שיביט בפנים שלו. כי ע"י שיביט בפנים שלו, יראה א"ע כמו במראה, איך פניו משוקע בחשך.